

KUDÜS

Tarih, Şehir, Toplum

KUDÜS

Tarih, Şehir, Toplum

Editörler: Yunus Çolak, Latif Karagöz

Yayın No: 28

Araştırma Serisi: 9

ISBN: 978-605-69007-3-0

1. Basım, Temmuz 2019

Yayına Hazırlık: Mehmet Beydemir

Tashih: Fatih Güvendi

Kapak: Zahid Yıldırım

Kapak görseli: Nabil Anani, Mother's Embrace.

İç Tasarım: T. Erdal Kara

© **İLEM Yayınları 2019**

Tüm yayın hakları saklıdır. Kaynak gösterilerek tanıtım için yapılacak kısa alıntılar dışında yayıncının yazılı izni olmaksızın hiçbir yolla çoğaltılamaz.

Baskı ve Cilt

Hazar Reklam Matbaacılık

Sertifika No.: 26482

İskitler / Ankara

Telefon: +90 312 278 50 77

ilem
YAYINLARI

Aziz Mahmut Hüdayi M. Halk C. Türbe Kapısı S. No:13 Üsküdar - İstanbul

Tel: 0216 310 43 18 Faks: 0216 310 43 18

www.ilemyayinlari.com - info@ilemyayinlari.com

İLEM Yayınları, İLEM (İlmi Etüdler Derneği) ve Nobel Akademik Yayıncılık ortak markasıdır.

KUDÜS

Tarih, Şehir, Toplum

Editörler:

Yunus Çolak, Latif Karagöz

ilem
YAYINLARI

İçindekiler

Önsöz	vii
Teşekkür	xiii
Yahudilik ve Hristiyanlık'ta Kudüs <i>İsmail Taşpınar</i>	1
Osmanlı Kudüs'ünde Devlet-Toplum İlişkilerinde Toplu Dilekçeler (1840-1915) <i>Yasemin Avcı-Ömür Yazıcı Özdemir</i>	17
18. Yüzyılda Kudüs'te Kültürel Sermayenin Dönüşümü: Ulema Aileleri ve Vakıfları <i>Alaattin Dolu</i>	53
Mescid-i Aksa'nın İtibarı ve Korunması İçin İslam Âlemine Bir Çağrı: Filistin Şer'i Meclisi'nin 1922 Tarihli Beyannamesi -Tahlil ve Transkripsiyon- <i>Sezen Karabulut</i>	85
1948-1980 Yılları Arasında İslamcı Dergilerde Bir Mesele Olarak Kudüs <i>Asiye Şahin</i>	131

16. Yüzyılda Kudüs'te Osmanlı Kentsel Müdahaleleri <i>Ruba Kasmó</i>	169
Kudüs, Eski Şehir: 19. Yüzyıldan Bu Yana Kent Dokusundaki Değişimler ve Günümüz Sorunları <i>Lana Kudumović</i>	189
Uluslararası Hukuk ve İşgal Gerçeği Arasında Kudüs <i>Hüseyin Önal</i>	217
Dizin	279
Yazarlar Hakkında	283

Önsöz

İslam tarihinde merkezî konuma sahip pek çok şehrin işgal ve savaşlarla tahribata uğradığı bir dönemi yaşıyoruz. İlk kiblemiz mübarek Mescid-i Aksa'nın bulunduğu Kudüs; bu şehirlerin odağında, siyasi kargaşaların ve insanî dramların merkezinde yer alıyor. Yüz yıldır, Ortadoğu'nun bütün kargaşaları, Kudüs'ün duvarlarına sinmiş durumda. Mescid-i Aksa'nın insanlık tarihiyle eş geçmişi, bu yüzyıl içerisinde hukuk tanımaz bir işgalle perdelendi. Bugünkü Kudüs, insanlığı ilahî olana yakınlaştıran mimari, estetik ve kültürel örüntüleri harcayarak, Kudüs'ün demografisini duvarlarla ayrıştıran, en kutsal noktalarda cinayetler gerçekleştirmekten geri durmayan muhteris bir idarenin arzularına terk edilmiş bir görünümüdür. Öte yandan işgal tarihi ile eş bir direnişin tarihi de, Kudüs'ün her sokağında, Mescid-i Aksa'nın her taşında kendini hissettirmektedir. Kudüs gerçeği, arsız bir işgale karşı şehrin haklarını savunan çok yönlü bir direniş ile vücut bulmaktadır.

Dünya, Kudüs gerçeğiyle her gün yeniden yüzleşirken bu konuda ulusları aşan bir müdahale veya sahiplenme geri planda kalıyor. Müdahalenin en gerekli aracı olan doğru ve dinamik bir bilgi üretimi de bu sahiplenme eksikliğinden payını alarak Kudüs araştırmalarında hak

ettiği karşılığı bulmuyor. Oysaki Kudüs'te yaşanan tahribat, yalnız bu şehir ile anılabilecek tarih, ahlak ve mekân göstergelerini de ortadan kaldırıyor.

İnsanlık tarihinde kutsal olana atıfla değerlendirilen Kudüs, bir karşılaşma, kesişme ve ayırdına varma yeri olarak sürekli yeniden üretildi. Kudüs ve yakın çevresi; peygamberler aracılığı ile gelen ilahi bilginin, zayıflık ve bilgisizlik sarmalındaki insana en çok dokunduğu toprak oldu. Yaşamın ve ahlaki formların düzenleyicisi ilahi kaynaklar; bozulma ve çözümlerle karşılaştığında, yine bu şehrin bir köşesinden yükselen sesle tazelendi. Tarihî seyirde, birer kutsallık göstergesi olan dini sadakatler yer yer totemleşerek tevhîd inancına aykırı yönde varlığını sürdürmek istese de, bu atmosferi dağıtarak yeni dünyayı karşılayan son ses, kuşkusuz İslam'ın sesi oldu.

Tarih boyunca İslam coğrafyasında Kudüs'le anılan her unsur, Kudüs'ün "öteki" ile kurduğu ahlaki ilişkinin düğüm noktası olarak öne çıkar. Kudüs, Müslümanların farklı mezheplere mensup Hristiyanlar ve çok farklı gruplardan oluşan Yahudilerle dini kimliklerini önceleyerek temas halinde oldukları bir coğrafyadır. İslam'ın tarihi tecrübesi burada uyguladığı gündelik yaşam pratiklerini saygıdeğer ve sürekli bir barış otoritesiyle birleştirerek geniş coğrafyalara ulaştırmıştır. Kudüs'teki diğer dinî topluluklar, tarih boyunca ayrıştırıcı bir politik dil ve dayatmacı bir otorite üreterek dinî referanslarını hoyratça tüketmişlerdir. Buna mukabil İslam'ın adalet merkezli siyasi uygulamaları dikkate değer bir tecrübeyi tarihe miras bırakarak bugünün arayışlarına yol açan belgeler ve kimlikler üretmiştir. Yazılı belgeler kadar, Kudüs'ün mekânsal dokusu, bu çerçeveyi örnekleyen özgün mirasın izleri ile doludur. Mekânlara sinmiş ritüel ve hatıraların karşılık bulduğu yapıli çevre, tarih boyunca seyyahların kalemlerine yansıdığı gibi; günümüzde, yıkım tehdidi ve yıkıcı kentsel politikaların karşısında yüzyılların şahitliğini izleyenlerin nazarına sunmaktadır.

Bu kitap, Kudüs'ün özgün karakterinden ve tarihi kimliğinden hareketle kaleme alınmış yazılardan oluşmaktadır. Her biri, Kudüs etrafındaki bir meseleyi konu edinen yazılar, dinler tarihi, Osmanlı araştırmaları, mimarlık ve şehircilik, İslamcılık araştırmaları ve uluslararası hukuk bağlamlarında Kudüs şehrine ışık tutmakta, Kudüs'ün ışığını yeni araştırmalara doğrultmaktadır. Kitabın ilk yazısında İsmail Taşpınar, Yahudilik ve Hristiyanlığın Kudüs şehri etrafında çerçevelenen inanç ve düşünce sarmallarının tarihsel süreçteki tecrübelerini *Yahudilik ve Hristiyanlık'ta Kudüs* başlıklı makalesinde inceleyerek İslam dışındaki inançların Kudüs'le bağının tarihsel iddialarını ortaya koymaktadır. Taşpınar'ın analizi, şehrin Hristiyanlık ve Yahudilikten beslenen yerel tarihini, insanlığın barış ve adalet arayışına sevk eden İslamiyet'in kuşatıcı tarih yazımı ile tefrik etmeye imkân vermektedir. Buradan hareketle, "üç dinin başkenti" klişesindeki dinsel vurgunun yerindeliği ve insanlık tarihinin kronolojisine sıkışan bakışın bir üstünlük ya da eşitlik arayışına mahkûm edilmişliğiyle hesaplaşılarak geliştirilecek özgün bir tarih yazımına davet söz konusudur.

Kudüs'e odaklanan bir tarih çalışmasının karşılaştığı zorluklarla birlikte, bilhassa Osmanlı dönemi araştırmaları için geniş imkânlar söz konusudur. Bu imkânı büyük oranda tüketen hoşgörü veya dinsel eşitlik formlarına dayalı tarih yazımları yerine hak ve sorumlulukların tanımlandığı ve adaleti tesis etmeye yönelik bir zemin arayışı da söz konusudur. Burada bir yöntem olarak, yerel tarih içinde üretilen belgeler ve mahkeme kayıtlarının incelenmesi toplumsal rolleri tanımlayan bir içerik üretmektedir. Yasemin Avcı'nın, Ömür Yazıcı Özdemir ile kaleme aldığı *Osmanlı Kudüs'ünde Devlet-Toplum İlişkilerinde Toplu Dilekçeler (1840-1915)* başlıklı makale bu bağlamda özgün bir örnek mahiyetindedir. Benzer şekilde Alaattin Dolu'nun *18. Yüzyılda Kudüs'te Kültürel Sermayenin Dönüşümü: Ulema Aileleri ve Vakıfları* başlıklı çalışması ve Sezen

Karabulut'un *Mescid- i Aksa'nın İtibarı ve Korunması İçin İslam Âlemine Bir Çağrı: Filistin Şer'i Meclisi'nin 1922 Tarihli Beyannamesi* başlıklı çalışması, ilgili tartışmalara tarihsel ve metodolojik perspektif bakımından ilgili literatürü derinlik katacak mahiyettedir.

İstanbul merkezli geniş bir coğrafyada taşra mesabesindeki Kudüs'ün, toplumsal talep ve bugünkü anlamıyla idareye katılım süreçleri, bölgedeki aile yapılarının yönetsel ve kültürel etkinlikleri, Kudüs'ün Osmanlı siyasal yapıyla irtibatlı yönüne ışık tutacak belgeler ve bulgulardan yola çıkan yeni araştırmalar için teşvik edici bir içerik barındırıyor. Bununla birlikte Sezen Karabulut'un çalışması sayesinde Osmanlı'nın çekildiği bir ortamda ve tarihsel bir eşik olarak Kudüs'ün işgal edildiği sürecin hemen başında son derece önemli bir beyanname de ilk kez okuyucuyla buluşuyor. Söz konusu beyannamenin kullandığı kavramların ve öne çıkardığı söylemlerin yüz yıl boyunca İslamcıların söylemlerini besleyen ana dayanak noktaları olduğunu görmek, bizleri meselenin sürekliliği itibarıyla sarsıcı bir gerçeklikle yüzleştiriyor. Asiye Şahin, İslamcı Dergiler'de Kudüs meselesinin nasıl ve hangi kavramlar vasıtasıyla ele alındığını *1948-1980 Yılları Arasında İslamcı Dergilerde Bir Mesele Olarak Kudüs* başlıklı çalışmasında inceleyerek Kudüs meselesini bugüne taşıyan tartışma ve kavramlarını izini sürmüş ve analizini yapmıştır. Şahin'in İslamcı Dergiler'in sayfaları arasından çıkardığı kavramlar ve değerlendirmelerin Filistin Şer'i Meclisi'nin 1922 beyannamesiyle örtüşmesi Kudüs etrafında âdeta kanunlaşmış bir itikadın var olduğunu ortaya koyuyor. Bu derece önemli bir beyannamenin bugüne kadar genç ilim insanlarının gayretini beklemiş olması; karşılık bulmayan yüz yıllık siyasî bir çağrının, artık ilmî muhitlerde yankı bulacağı ve gürleştireceği bir fırsata tekabül ediyor.

Kudüs'ün silüetine son müstesna dokunuşları yapmış Osmanlıların burada karşılaştıkları problemleri çözme

gayretleri, günümüzde Dünya Miras Listesi'ne dahil olan fonksiyon ve yapılanmaların üretilmesiyle sonuçlandı. Ruba Kasm'o'nun 16. *Yüzyılda Kudüs'te Osmanlı Kentsel Müdahaleleri* başlıklı makalesinde, Kudüs'ün 16. yüzyılda Osmanlılaşması şeklinde ifade ettiği sürecin başarısı, "İslami kimliğin emsalsiz bir şekilde" geliştirilmesi sırrında yatıyor. Osmanlıların Ortadoğu coğrafyasındaki diğer şehirler ile benzer biçimde ürettikleri hizmetlerin Kudüs'ün korunması vizyonunu canlandıran ve tarihsel dönemin geriye doğru izlenmesini sağlayan politikalara dayandığı görölmektedir. Öyle ki âdeta Osmanlı'nın şehrin mekânsal kurgusuna saygıyla burayı beşeriyetin her ferdi için bir ziyaretgâh kılmak istedikleri dahi düşünölebilir. Yüz yıllık zaman kesitinden en önemli hizmetlerin şehir sakinlerinin ihtiyaçlarını merkeze alan sosyal müesseseler olarak üretilmiş olması da 16. yüzyıl mahalli idaresinin yaklaşım biçimini örnekleyen ipuçları vermektedir. Bu idarenin belirgin ölçüde değişimi ise dünyanın diğer şehirleri ile eş zamanlı devrim niteliğindeki gelişmelerin olduğu 19. yüzyılda olacaktır. Kudüs için bu yüzyıldan sonrası hem modern müesseselerin kenti yeniden kurgulayan doğasını var edecek hem de İslami idarenin kaybı ve işgalin neticesinde ortaya çıkacak dönüşüm ve bozulma sürecini başlatacaktır. Bu bağlamda modern kurumsal yapıların üretilmesinden günümüze kadar gelem süreci *Kudüs, Eski Şehir: 19. Yüzyıldan Bu Yana Kent Dokusundaki Değişimler ve Günümüz Sorunları* başlıklı makalesinde inceleyen Lana Kudumovic, bu kurumların etkinliğini ve işgal süresindeki rollerini analiz etmektedir.

Bugün uluslararası düzeyde kentsel koruma gündeminin en hassas konulardan biri olan Kudüs'ün geleceği hususunda vurgulanan mekânsal kurgu, bu mukaddes şehrin kalbinde yer alan mübarek Mescid-i Aksa'nın geleceğiyle doğrudan irtibatlıdır. Kudumovic'in araştırmasında da göröleceği üzere, bölünmüş ve tutarsız İsrail politikalarıyla tahrip edilmiş bir Kudüs, geleceğe hiçbir mirasını bırak(a)

mayacaktır. Çok çarpıcı bir biçimde modern şehir planlama yaklaşımlarının insanlık adına verdiği en zor sınav yeri kuşkusuz Kudüs ve Filistin topraklarıdır. Bugün çok aktörlü, savunucu veya katılımcı süreçlerin sözde tartışıldığı bir kentsel planlama yazını içinde bölünmüş ve hakları ellerinden alınmış, hiçbir siyasi ve sosyal güvenceye sahip olmayan Kudüs mahallelerinin yer almaması dikkat çekici bir eksikliklerdir. Askerî operasyonlarla desteklenen işgalin kentsel müdahalelerle şekillenen boyutunu kavramak açısından Kudumoviç'in çalışması öncü bir nitelik taşımaktadır.

Kudüs'teki çok boyutlu işgalin meşrulaştırılması ve sürdürülmesinde uluslararası hukuktaki boşluk ve düzenlemelerin önemli etkisi vardır. Hüseyin Önal söz konusu etkiyi incelediği *Uluslararası Hukuk ve İşgal Gerçeği Arasında Kudüs* başlıklı yazısında uluslararası hukuktaki uygulamaları ve bu uygulamalara zemin teşkil eden teorik dayanakları incelemiştir. Kudüs'in fiili işgalinin ardından imzalanan sözleşme ve antlaşmaların tarihsel bileşenleriyle birlikte bütünlüklü bir analizini yapan Önal, Kudüs meselesinin uluslararası arenada hak temelli bir çözüme kavuşması için Filistinli siyasi gruplar ve Müslümanlar için temel yol haritalarına işaret etmektedir.

Hiç kuşkusuz Kudüs meselesi etrafında cereyan eden tartışmalar bu kitabın sınırlarını aşmaktadır. Zira Kudüs meselesi sadece bir coğrafyanın ya da milletin sorunu olmanın ötesinde, tarihî, iktisadî, ilmi, beşerî, sosyo-kültürel yönleriyle küresel bir mesele hüviyetindedir. Dolayısıyla bu kitabın Türkçe'deki Kudüs çalışmalarına ele alınan meseleler bağlamında bir katkı üreterek ilgili literatür için bir kaynak teşkil edeceğini düşünüyoruz. Bu vesile ile Kudüs'e dair çalışmaların Kudüs'te adaletin tesis edildiği günler için gelişerek derinleşmesini arzu ediyoruz.

Yunus Çolak-Latif Karagöz
Üsküdar, Mart 2019

Teşekkür

Elinizdeki çalışmanın bir fikir olarak düşünüldüğü süreçte, Türkiye’den yoğun kabileler hâlinde Kudüs seferleri yapılmaktaydı. Pek çok sivil toplum kuruluşu ve kanaat önderi, Kutsal Şehir Kudüs’e ziyaret çağrısında bulunuyor, Kudüs’ün geleceği için orayı ziyaret etmenin ve tanınmanın önemi üzerinde duruyordu. İlmi Etüdler Derneği’nden yol arkadaşlarımızla birlikte bizler de bu çağrının büyüüne tutulduk; davete icabet ettik.

İşte bu çalışma; görselleri, müziği zihnimize ve kalbimize nakşolmuş bir şehri gördükten sonra, ne kadar da az şey biliyoruz sözleri ile döndüğümüz bereketli bir yolculuğun semeresi olarak vücut buldu. Bu konuda İLEM İhtisas çalışmaları bünyesinde düzenlediğimiz dizi seminerler, Kudüs ve Filistin Davası hakkında tazelenmesi ve üretilmesi gereken bilgi alanını doldurma teşebbüslerinin karşılık bularak 2017 yılının bahar dönemi boyunca devam eden önemli bir mecra oldu. “Gelin Kudüs’ü Konuşalım!” üst başlığı ile gerçekleşen dizi seminerler için uzman isimlerin kimler olabileceği konusunda başlangıçta yaşadığımız tereddütler kısa zamanda yerini kazandığımız Kudüs gönüllüsü geniş bir akademisyen, yazar ve öğrenci birlikteliğinde ülfete bıraktı. Akademinin ve sivil çalışma-

ların süregiden yoğunluklarının mutena bir aralığında Kudüs'e ayırabildiğimiz zamanı olabildiğince verimli hâle getiren bu seminerlere olan ilgi, yapılan konuşmaların makalelere dönüşmüş biçimde bir kitapta toplanması için bizi yüreklendirdi. Ve nihayet, her biri Kudüs etrafında özgün bir meseleyi ele alan yazılardan oluşan bu çalışma ortaya çıktı.

Kudüs seminerleri ve elinizdeki kitap, isimlerini sayamayacağımız kadar geniş bir çevrenin enerjisiyle vücut buldu. Bu çalışmanın işaret fişeğinin atılmasını sağlayan Kudüs seyahatinin kolaylaştırıcısı dostlarımıza ve bu fırsatı bize hatırlatan İLKE Derneği Mütevelli Heyeti Üyesi Hüseyin Akkuş'a samimi bir teşekkürü borç biliyoruz.

Kudüs'teki her adımımızı bir ribat şuuruna sevk eden değerli mihmandarımız, yorulma bilmeyen gerçek bir Kudüs sevdalısı Mehmet Esmer'e hayat ağacının bereketinde bir teşekkür yüklendiğimizi ifade etmeliyiz. Hem Kudüs seyahatlerinde hem seminer programında bizimle birlikte olan, Türkiye'yi Kudüs ile buluşturmaya azmetmiş Burak Derneği'ne ve Kudüs'teki refikimiz Burak Derneği'nin değerli yöneticilerinden Recep Kara'ya hususi teşekkürlerimizi sunuyoruz.

Kudüs seminerlerini planlarken doğrudan uzmanlık alanımıza girmeyen bir mecrada, akademik mihmandarlarımızın sayesinde çok kıymetli hocalarımızdan istifade etme şansı bulduk. Bu süreçte, sevgili dostumuz Abdullah Dilek bizler için âdeta anahtar oldu. Kapı açıldıktan sonra çok zengin bir dünya ile karşılaştık. Abdullah Dilek kardeşimiz başta olmak üzere seminer programını ve kitap içeriğinin oluşmasında bizlerden katkılarını esirgemeyen Cengiz Tomar ve İsmail Taşpınar hocalarımıza ve her birisi Kudüs ve Filistin davasının gönüllüsü olan Filistinli dostlarımızla tanışmamıza vesile olan Rahile

Kızılkaya Yılmaz hocamıza minnettarız. Bu vesile ile seminer teklifimizi büyük bir gönüllülük ve istekle kabul eden, ancak yazıları çeşitli sebeplerle kitapta yer almayan kıymetli hocalarımız Weaam Baloum, Jazar Khalaf, Hamed Arefeh, Fuad Al Zubaide, Taha Kılınç ve Reha Ermumcu'ya minnettarız; kendilerine ayrı ayrı teşekkür ediyoruz.

İLEM Toplum Çalışma Grubu bünyesinde gerçekleşen ve bir bahar dönemi süren seminer dizisinin başlığı, grup koordinatörü Lütfi Sunar'ın "Gelin Kudüs'ü konuşalım" teklifi ile üretildi. Lütfi Sunar'a ve şahsında Toplum Çalışma Grubu'na bu ufku bizlere açtıkları için teşekkür ediyoruz. Seminerler için tasarladığı şık afişlerle bu çalışmanın daha nitelikli hale gelmesine katkıda bulunan Abdullah Sabit Tuna'ya, hemen her seminerde yanımızda olan İLEM Yönetim Kurulu Başkanı Süleyman Güder'e ve İLEM mensupları Yusuf Sefa Selvi, Hüseyin Önal ve Ömer Faruk Uysal'a müteşekkirimiz.

Bir dönem boyunca gerçekleştirdiğimiz 11 seminerin bir kısmı maalesef kitapta yer alamadı. Kitaba dahil ettiğimiz yeni yazılarla bu kısımları ikame etmek suretiyle kitabı mümkün olduğunca bütüncül bir şekilde hazırlamaya gayret ettik. Seminerlerin hemen akabinde kitap için kaleme aldıkları yazılarına verdiğimiz geribildirimleri sabırla ve anlayışla karşılayıp yerine getiren tüm yazarlarımıza ayrı ayrı teşekkür ediyoruz.

Kitaptaki yazıların değerlendirilmesi ve daha nitelikli hâle gelmesi için bizlerden yardımlarını esirgemeyen Ali Osman Karaoğlu, Ahmet Köroğlu, Berdal Aral, Hamdi Çilingir ve Mustafa Güler'e katkıları için müteşekkirimiz.

Kitabın kapak görseli Filistin'in önde gelen sanatkarlarından Nabil Anani'ye ait. Filistin ve Kudüs mücadelesini sanat eserleriyle yükselten muhterem üstad Nabil Anani'ye ilham verici eserini kitapta kullanmamıza izin verdi-

ği için müteşekkiriz. Nabil Anani'nin bu eserine ulaşmamızı sağlayan ve kendisinden eserin kullanımı için onay alan İbrahim Halil Üçer'e hususen teşekkür ediyoruz.

Mübarek Kudüs Şehri için üretmeye çalıştığımız bu çabada isimlerini unuttuğumuz bütün destekçilere ayrı ayrı teşekkür ediyoruz. Bu mütevazı gayretin, Türkiye'deki Kudüs çalışmaları ağını kuvvetlendirmeye vesile olmasını diliyoruz. Bu kitabın bizlere çok küçük yaşlardan itibaren Kudüs sevdasını aşıl原因an büyüklerimize ve hocalarımıza bir hediye ve sadaka-i cariye olmasını Rabbimizden niyaz ediyoruz.

Duamız, Kudüs'te adaletin tesis edildiği bir barış ikliminde buluşmak ve gecikmeden bir Kudüs Kütüphanesi'nin teşekkül ettiğini görmektir. Mescid-i Aksa toprağını ve etrafını mübarek kılan Mevla'mızın Mescid-i Aksa ve Kudüs etrafında yapılacak ilmî gayretlere de bereket bahşedeceğine olan inancımız tamdır.

Yunus Çolak-Latif Karagöz
Üsküdar, Mart 2019